

บันทึก

เรื่อง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร์ กราบบังคมทูล

พระกรุณาขอพระบรมราชวินิจฉัยเรื่องเงินเลี้ยงชีพบาทบริจาริกา

เลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งมาโดยหนังสือ ที่ ๓๑๐๐/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๘ ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาปัญหาในเรื่องพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร์ กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระบรมราชวินิจฉัยเรื่องเงินเลี้ยงชีพบาทบริจาริกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๑) ได้พิจารณาแล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

ปัญหาข้อแรก เงินพระราชทานเลี้ยงชีพบาทบริจาริกาส่วนของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร์ ตั้งแต่เมษายน ๒๕๔๒ ถึงกันยายน ๒๕๔๗ ซึ่งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้สั่งให้งดจ่ายเงินนั้น ทายาทของพระองค์ท่านจะมีสิทธิได้รับแทนหรือไม่

สำหรับปัญหาข้อนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาขอเสนอว่า เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นไว้แล้วในเรื่องทำนองเดียวกันนี้ (ดูบันทึกเรื่องเงินเลี้ยงชีพบาทบริจาริกาที่เสนอกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพร้อมกับหนังสือที่ น.๑๑๕๐/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ ซึ่งได้ส่งสำเนาพร้อมทั้งบันทึกนี้ด้วยแล้ว) เมื่อนำหลักเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในบันทึกเรื่องนั้นมาปรับกับเรื่องนี้แล้ว คำตอบก็คงเป็นว่า พระโอรสและพระธิดาของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร์ มีสิทธิที่จะได้รับเงินเลี้ยงชีพบาทบริจาริกาแทนพระองค์ท่าน ตราบเท่าที่ส่วนของพระองค์ท่านได้ถูกตัดเนื่องจากต้องคุมขังตามคำพิพากษาของศาลพิเศษ

ปัญหาข้อสอง การที่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้สั่งให้งดจ่ายเงินส่วนของเจ้านายบางพระองค์ แล้วนำเงินส่วนนั้นไปจ่ายเป็นเงินพิเศษให้แก่เจ้านายพระองค์อื่นนั้น เป็นการชอบหรือไม่ ถ้าไม่ชอบจะงดส่วนที่เพิ่มเสียและจะเรียกคืนจากผู้ใดได้บ้างเพียงใดหรือไม่

สำหรับปัญหาข้อนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิเคราะห์ดูหนังสือที่ ค.๗/๔๘ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้สั่งเพิ่มเงินเลี้ยงชีพบาทบริจาริกาแก่พระบรมวงศานุวงศ์และบาทบริจาริกาบางพระองค์และบางส่วนที่ระบุไว้ในพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตามบัญชีใหม่แล้ว เห็นว่าพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ได้พระราชทานไว้ในสมัยสมบูรณ์ญาสิทธิราช จึงมีผลเป็นกฎหมายและจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างใดหาได้ไม่ ทั้งนี้

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยให้ความเห็นไว้แล้ว^๑ โดยเหตุนี้คำสั่งของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่สั่งให้แก้ไขจำนวนเงินเลี้ยงชีพบาทบริจาริกาให้ผิดไปจากที่ระบุไว้ในพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเป็นคำสั่งที่ปราศจากอำนาจตามกฎหมาย และเมื่อเป็นดังนี้ ถ้าได้มีการจ่ายเงินเพิ่มให้แก่ผู้โดยอยู่โดยไม่ชอบ ก็ควรจะงดการจ่ายเงินนั้น ๆ เสีย

ส่วนการที่จะเรียกเงินที่จ่ายไปโดยมิชอบคืนจากผู้ใดได้บ้างหรือไม่นั้นกรรมการร่างกฎหมายเห็นว่า เงินเลี้ยงชีพบาทบริจาริกาที่ได้จ่ายให้แก่ผู้รับประโยชน์ไปแล้วตามคำสั่งของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น จะเรียกคืนหาได้ไม่ ด้วยเหตุที่เงินที่กล่าวนี้ได้มีการวินิจฉัยไปแล้วว่าให้จ่ายแก่ผู้รับประโยชน์เพราะเหตุที่ผู้รับประโยชน์นั้น ๆ ได้ประพฤติตนดีงาม ผู้รับประโยชน์ไม่จำเป็นต้องรู้ว่าเงินนั้นเอามาจากไหน และถ้าเผื่อเงินนั้นเอามาจากต้นทุนที่โปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นไว้จริงแล้ว ผู้รับก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในการจัดการอย่างใดที่ผิดพลาดอันเป็นผลให้เกิดการเสียหายแก่ต้นทุนนั้น รวมความว่า ถึงอย่างไรก็ดี จะเรียกเงินที่ผู้รับได้รับไปแล้วโดยสุจริตคืนมาไม่ได้ นอกจากฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารจะร่วมกันแก้ไขโดยตราเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดต้นทุนนั้น อนุমানตามพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ว่า ทุนที่พระองค์ทรงตั้งขึ้นไว้นั้น ให้ผู้ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินสืบไปภายหลังจัดการต่อไปคล้าย ๆ กับเป็นทรัพย์สิน ผู้จัดการจะแก้ไขส่วนแจกหรือจำนวนแห่งเงินเลี้ยงชีพบาทบริจาริกาให้ผิดแผกไปจากเงื่อนไขที่ทรงระบุไว้อย่างชัดเจนในพระบรมราชโองการหาได้ไม่ ถ้าเงินจำนวนใดมิได้ใช้เนื่องด้วยพฤติการณ์บางประการ เงินจำนวนนั้นก็ต้องสมทบเข้าในต้นทุน อันเป็นการเพิ่มทุนที่ตั้งขึ้นไว้เป็นประกันสำหรับผู้รับประโยชน์ ทั้งนี้เป็นวิธีจัดการที่ถูกต้อง กล่าวถึงกรณีที่พิจารณากันนี้ เมื่อปรากฏโดยผลแห่งการตีความในพระบรมราชโองการว่า มีเงินบางจำนวนเหลืออยู่โดยมิได้แจกจ่ายไปจริงแล้ว การที่โอนเงินจำนวนนั้นให้แก่บุคคลอื่นไป (แม้ว่าบุคคลอื่นที่กล่าวนั้นจะเป็นผู้รับประโยชน์ตามพระบรมราชโองการก็ตาม) แทนที่จะสมทบเข้าในต้นทุนก็เป็นการจัดการในทางที่ผิด

การจัดการในทางที่ผิดเช่นนี้ อาจกระทำไปโดยสำคัญผิดหรือได้ตีความในพระบรมราชโองการและพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ผิดไปโดยสุจริตก็ได้ ทั้งนี้เป็นข้อสันนิษฐานตามธรรมดา อันจะหักล้างเสียได้ก็แต่โดยมีพยานหลักฐานมาแสดงให้เห็นได้ว่า การจัดการในทางที่ผิดนั้นได้กระทำไปโดยตั้งใจ เพื่อที่จะยกประโยชน์อันสมควรได้ให้แก่ผู้จัดการเอง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ผู้จัดการอาจจะต้องชดใช้เงินที่ตนได้รับไปในฐานะเป็นผู้รับประโยชน์ที่ไม่สุจริต

^๑ ดูบันทึกเรื่องความรับผิดชอบของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันในการจ่ายเงินเลี้ยงชีพตามพระราชพินัยกรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ (ซึ่งได้แก้ไขใหม่โดยพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ) ซึ่งส่งกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพร้อมกับหนังสือ ที่ ๑๕๓๕/๒๔๗๙ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๙ (ข้อ ๑๔) และบันทึกเรื่องภริยาและบุตรธิดาเจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ ขอให้เปลื้องเงื่อนไขในพินัยกรรมซึ่งมีพระบรมราชโองการสลักหลังไว้ ซึ่งส่งกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พร้อมกับหนังสือ ที่ ๒๐๒๐/๒๔๘๐ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๐ (ข้อ ๕)

(ลงชื่อ) หยุต แสงอุทัย

(นายหยุต แสงอุทัย)

ผู้รักษาการในตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๕๕